

УДК 343.575(477)

В.В. Лісняк,голова Криничанського районного суду
Дніпропетровської області, смт Кринички Криничанського р-ну
Дніпропетровської обл., Україна**БЕЗПОСЕРЕДНІЙ ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 320 КК УКРАЇНИ**

У статті проаналізовано зміст безпосереднього об'єкта порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Підтверджено наукову позицію щодо визначення безпосереднього об'єкта цього злочину як встановленого з метою охорони здоров'я населення порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Спростовано тезу про те, що злочин, передбачений ст. 320 КК України, завжди є двооб'єктним.

Ключові слова: об'єкт злочину, суспільні відносини, родовий об'єкт, безпосередній об'єкт, основний безпосередній об'єкт, додатковий безпосередній об'єкт.

В статті здійснено аналіз содержания непосредственного объекта нарушения установленных правил оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов или прекурсоров. Подтверждена научная позиция касательно определения непосредственного объекта данного преступления как установленного с целью охраны здоровья населения порядка оборота наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов или прекурсоров. Опровергнут тезис о том, что преступление, предусмотренное ст. 320 УК Украины, всегда является двуобъектным.

Ключевые слова: объект преступления, общественные отношения, родовый объект, непосредственный объект, основной непосредственный объект, дополнительный непосредственный объект.

Вітчизняна наука кримінального права розглядає об'єкт посягання як невід'ємний елемент складу злочину. Це змушує науковців описувати феномен об'єкта під час кримінально-правового аналізу будь-якої однорідної групи злочинів або конкретного складу злочину. Логіка цього процесу ґрунтується на такій тезі: кожен злочин на щось посягає і завдає певної шкоди (чи створюється загроза настання таких наслідків), інакше відповідне діяння не сприймалося б як суспільно небезпечне і таке, що потребує відповідної реакції держави.

З цією тезою більшість юристів погоджуються. Деякі вітчизняні автори називають наведене положення “формальним визначенням об'єкта злочину”. Так, І.І. Митрофанов, А.М. Притула і Є.Л. Стрельцов зазначають: “У науці кримінального права не викликає суперечок формальне визначення об'єкта злочину. Згідно з ним, об'єктом злочину є те, на що посягає винна особа і чому внаслідок посягання заподіюється шкода або створюється загроза заподіяння такої шкоди” [1, с. 35].

При цьому просування у логічному мисленні від загальної тези “кожен злочин завдає (може завдати) шкоди” до конкретного положення – “що саме постає

реципієнтом злочинного впливу”, розкриває істотні розходження між науковими підходами спеціалістів. Наразі існує безліч позицій щодо сутності об’єкта злочину. Цілком усвідомлюючи це, а також пам’ятаючи, що кримінально-правовий аналіз об’єкта певного злочину має спиратися лише на одну з цих позицій, ми у цьому дослідженні свідомо уникаємо дискусії про загальне поняття об’єкта злочину. Розуміємо також і те, що не можна вирішувати окремі питання, не вирішивши загальне – інакше будемо неодмінно на нього “наштовхуватися”. Сприйняття однієї з описаних у літературі позицій щодо сутності об’єкта злочину обґрунтовуємо у такий спосіб.

Нам видається, що для цього варто звернутися до засад філософії, методології науки та до поглядів провідних філософів науки. Одним із таких спеціалістів ми вважаємо відомого австрійського (в подальшому – англійського) вченого Карла Поппера. На його думку, обранню підлягає та з теорій, котра найкращим чином витримує конкуренцію з іншими теоріями і впродовж природного відбору виявляється найбільш здатною для виживання [2, с. 121]. Слід визнати, що наразі у теорії вітчизняного кримінального права соціологічний підхід, згідно з яким об’єктом злочину пропонується вважати поставлені під охорону кримінального закону суспільні відносини, поки що таку конкуренцію витримав. Є підстави погодитися із висловленою у науковій літературі думкою, відповідно до якої “загальнометодологічні підходи до вчення про об’єкт злочину досить ґрунтовно розроблені в теорії радянського й українського кримінального права і є визначальними в нашому дослідженні. Отже, ми виходимо з того принципового висновку, що об’єктом злочину в кримінальному праві є суспільні відносини, які охороняються кримінальним законом від злочинних посягань” [3, с. 25]. Тому у цьому дослідженні ми будемо спиратися на соціологічне розуміння сутності об’єкта злочину.

Привертаємо увагу до того, що в сучасній українській кримінально-правовій літературі продовжуються дискусії щодо змісту об’єкта злочину. Серед монографічних здобутків останнього часу генезу вчення про об’єкт злочину та зміст дискусій, що при цьому виникають, було докладно описано у праці А.А. Музики та Є.В. Лашука “Предмет злочину: теоретичні основи пізнання” (2011) [4, с. 13–50]. Важливе місце серед монографічних праць останнього часу посідає книга відомого харківського вченого В.Я. Тація “Об’єкт і предмет злочину в кримінальному праві” (2016) [5]. Внесок В.Я. Тація у розвиток вчення про об’єкт злочину досліджено в науковій статті О.О. Книженко і Г.С. Крайника [6].

Окрім згаданих вище науковців до проблематики об’єкта злочину у вітчизняній кримінально-правовій науці зверталися такі автори, як В.М. Білоконев [7; 8], О.Ю. Вітко [9], С.Б. Гавриш [10], В.К. Гришук та В.Л. Ортинський [11], В.П. Ємельянов [12], М.Й. Коржанський [13; 14], О.М. Костенко та А.В. Ландіна-Виговська [15], О.М. Кривуля та В.М. Куц [16], Ю.В. Орлов [17], В.М. Трубников [18; 19], Є.В. Фесенко [20; 21] та багато інших.

Водночас у теорії кримінального права бракує досліджень безпосередніх об’єктів злочинів у сфері обігу наркотичних засобів. До цього аспекту проблеми визначення змісту об’єкта злочину привернув увагу А.А. Музика: “Безпосередній об’єкт конкретизує ті суспільні відносини, яким завдається шкода вчиненням певного злочину, і вказує на відмінність даного посягання при порівнянні з будь-яким іншим злочином. Саме визначення безпосереднього об’єкта злочину є найважливішою для практики і найскладнішою справою. Помилки у визначенні об’єкта злочину найбільш часто трапляються на рівні саме безпосереднього об’єкта”

[3, с. 40–41]. Як впливає з наведеного, труднощі у визначенні безпосереднього об'єкта злочину стосуються не лише “наркотичних”, а й багатьох інших категорій злочинів.

На підставі наведеного вбачаємо **мету цього дослідження** у поглибленні наукових уявлень про безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 320 КК України.

Стосовно родового об'єкта злочинів у сфері обігу наркотичних засобів в українській науці кримінального права висловлено сталу думку – таким визнають здоров'я населення [22, с. 368]. Останнє поняття розкривають у такий спосіб: здоров'я населення – це “суспільні відносини, які забезпечують невизначеному колу осіб можливість і сприятливі умови для перебування у живому стані, радісного і здорового буття” [3, с. 33]. Ми сприймаємо наведений підхід до визначення родового об'єкта цієї групи злочинів.

Здійснюючи у монографії групування злочинів у сфері обігу наркотичних засобів за родовим об'єктом, А.А. Музика включив ст. 229⁷ (за КК України 1960 р., наразі ці діяння передбачає ст. 320 чинного КК України) до першої групи – злочини, що посягають на здоров'я населення [3, с. 39]. При цьому науковцем було висловлено критичне ставлення до ототожнення родового і безпосереднього об'єктів, яке ми поділяємо: “Деякі дослідники визнають здоров'я населення безпосереднім об'єктом злочинів у сфері обігу наркотичних засобів. Однак таке визначення ототожнює родовий і безпосередній об'єкти цих злочинів, що не можна визнати правильним. Безпосередній об'єкт злочину – це окремий випадок прояву, буття певного виду суспільних відносин, конкретна форма їх існування. Безпосередній об'єкт розглядуваних злочинів є складовою частиною родового об'єкта, але не збігається з ним. Він співвідноситься з родовим об'єктом як частина й ціле” [3, с. 40].

Незважаючи на обґрунтованість і цілковиту логічність цієї позиції, вельми спірне ототожнення родового і безпосереднього об'єктів злочинів у сфері обігу наркотичних засобів продовжує зустрічатися в сучасній літературі. Так, російська дослідниця А.М. Бичкова, коментуючи положення ст. 228² КК РФ (аналог ст. 320 вітчизняного КК), зазначає: “Безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 228.2 КК РФ, є суспільні відносини, що забезпечують безпеку здоров'я населення і встановлений порядок обігу наркотиків, а так само встановлений порядок законного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх прекурсорів або аналогів, рослин, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини або їх прекурсори, або їх частин, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини або їх прекурсори, інструментів або обладнання, що перебувають під спеціальним контролем і використовуються для виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин” [23, с. 52]. Варто наголосити, що в деяких коментарях до КК РФ автори взагалі уникають згадки про безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 228² [24, с. 747].

Є.В. Новікова, автор науково-практичного коментаря до ст. 330 КК Республіки Білорусь, так само ототожнює родовий і безпосередній об'єкти злочинів у сфері обігу наркотичних засобів: “Коментований злочин вчиняється у сфері легального обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. Основним безпосереднім об'єктом є здоров'я населення. Додатковим об'єктом постають суспільні відносини, що складаються у сфері забезпечення нормального функціонування фармацевтичних, лікувальних, наукових та інших підприємств, організацій і установ, що виключають вихід до нелегального обігу наркотичних засобів і психотропних речовин” [25, с. 724].

На підставі критики ототожнення родового і безпосереднього об'єктів злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, А. А. Музикою сформульовано наукову позицію, відповідно до якої *здоров'я населення* можна визнати лише *родовим* об'єктом цих злочинів. А їх *основним безпосереднім* об'єктом може бути здоров'я конкретних осіб, втягнутих, чи тих, кого втягують до незаконних операцій із зазначеними засобами й речовинами [3, с. 42]. Далі, на с. 43 монографії, А. А. Музика наводить перелік додаткових безпосередніх об'єктів деяких злочинів у сфері обігу наркотичних засобів; таким додатковим безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 229⁷ КК 1960 р., названо встановлений порядок обігу наркотичних засобів [3, с. 43].

У подальшому, коментуючи положення ст. 320 КК України, А. А. Музика об'єктом цього злочину називає “встановлений з метою охорони здоров'я населення порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів” [22, с. 727], тобто не основний, а, згідно з обстоюваною у монографії позицією, додатковий безпосередній об'єкт злочину.

Все наведене свідчить про надзвичайну складність встановлення основного безпосереднього і додаткового безпосереднього об'єктів злочину, передбаченого ст. 320 КК України, яка змусила відомого дослідника злочинів у сфері обігу наркотичних засобів дещо скорегувати власну позицію. Уважне ознайомлення із диспозиціями кримінально-правових норм, що містяться у частинах 1 і 2 ст. 320 КК України, викликає сумніви щодо можливості застосувати концепцію “основний безпосередній об'єкт – здоров'я конкретних осіб, втягнутих чи тих, кого втягують до незаконних операцій із зазначеними засобами й речовинами”, оскільки в момент вчинення суспільно небезпечного діяння – порушення встановлених правил (посіву, вирощування, виробництва, виготовлення тощо) – таких постраждалих осіб ще немає.

Отже, у цілому підхід, згідно з яким безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 320 КК України, визнається встановлений з метою охорони здоров'я населення порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, доцільно взяти за основу. Проте лишаються принаймні такі запитання: чи належить злочин, передбачений ст. 320 КК України, до двооб'єктних? Якщо так, то який характер має додатковий безпосередній об'єкт – він є обов'язковим чи факультативним?

Видається, що немає підстав вести мову про обов'язкову наявність двох об'єктів в основному складі цього злочину. У частині першій ст. 320 КК України йдеться лише про сам факт порушення встановлених правил у відповідній сфері без вказівки на заподіяння якихось наслідків. Додатково можуть постраждати певні суспільні відносини у випадку, якщо порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів спричинило їх нестачу у великих розмірах. У такому разі можуть бути порушені інтереси власника відповідних засобів або речовин, що, у свою чергу, може свідчити про наявність факультативного додаткового безпосереднього об'єкта. Проте якщо дії суб'єкта цього злочину призвели до викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовою особою своїм службовим становищем, то шкода відносинам власності завдається уже іншим злочиним, що вчиняється іншою особою. Такі дії кваліфікуються за статтями розділу VI “Злочини проти власності” Особливої частини КК України. Отже, повторюємо, основний склад цього злочину не є двооб'єктним. І лише у тому

разі, коли порушення встановлених правил спричинило нестачу відповідних засобів або речовин у великих розмірах (ч. 2 ст. 320 КК України), тобто якщо матиме місце кваліфікований склад цього злочину, ми фіксуємо наявність додаткового безпосереднього об'єкта.

На підставі здійсненого дослідження можна дійти таких висновків.

1. У вітчизняній науці кримінального права склався сталий підхід до розуміння родового об'єкта злочинів у сфері обігу наркотичних засобів. Родовим об'єктом цієї однорідної групи злочинів обґрунтовано вважається здоров'я населення, тобто суспільні відносини, які забезпечують невизначеному колу осіб можливість і сприятливі умови для перебування у живому стані, радісного і здорового буття.

2. Дослідження підтвердило висловлену у науці кримінального права думку про те, що визначення безпосереднього об'єкта злочину є важливою для практики і доволі складною для теорії справою, а також те, що помилки у визначенні об'єкта злочину найчастіше трапляються на рівні саме безпосереднього об'єкта злочину.

3. Доведена обґрунтованість визначення безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 320 КК України, як встановленого з метою охорони здоров'я населення порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

4. Сформульовано наукову позицію, згідно з якою злочин, передбачений ч. 1 ст. 320 КК України (основний склад), не належить до двооб'єктних злочинів. Водночас злочин, передбачений ч. 2 ст. 320 КК України (кваліфікований склад), може включати додатковий безпосередній об'єкт, який є факультативним, тобто присутнім лише у тому разі, якщо порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів спричинило нестачу відповідних засобів або речовин у великих розмірах.

5. У подальшому дослідженні об'єкта аналізованого складу злочину заслуговує на увагу питання про такі ознаки, як потерпілий від злочину і предмет злочину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митрофанов І.І., Притула А.М., Стрельцов Є.Л. Злочини проти здоров'я населення, що порушують право на якісне забезпечення лікарськими засобами: монографія / за заг. ред. Є.Л. Стрельцова. Одеса: Фенікс, 2015. 158 с.
2. Кохановский В.П. и др. Философия науки в вопросах и ответах: учебное пособие для аспирантов. Ростов н/Д.: Феникс, 2006. 352 с.
3. Музика А.А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. Київ: Логос, 1998. 324 с.
4. Музика А.А., Лашук Є.В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія. Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2011. 192 с.
5. Тацій В.Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві: монографія. Харків: Право, 2016. 256 с.
6. Книженко О.О., Крайник Г.С. Щодо внеску Василя Яковича Тація у дослідження об'єкта злочину. Теорія і практика правознавства. 2015. Вип. 2 (8). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipr_2015_2_22 (дата звернення: 20.09.2018).
7. Білоконев В. Чому злочин заподіює шкоду? Співні питання кримінального права. Закон і бізнес. 1999. № 32. 7 серпня. С. 14.
8. Білоконев В. Об'єкт злочину з позиції системного підходу. Юридичний вісник України. Інформаційно-правовий банк. 2003. 18–24 жовтня. № 42. С. 28–32.
9. Вітко О.Ю. Поняття об'єкта злочину. Юридична наука. 2012. № 2. С. 95–100.
10. Гавриш С.Б. Кримінально-правова охорона довілля в Україні: проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2002. 636 с.
11. Гришук В.К. Вибрані наукові праці. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. С. 624–629.

12. *Ємельянов В.П.* Визначення об'єкта злочину у кримінально-правовій науці: дискусійні питання. Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2009. № 2. С. 125–135.
13. *Коржанський М.Й.* Нариси уголовного права. Київ: ТОВ “Генеза”, 1999. С. 156–160.
14. *Коржанський М.Й.* Об'єкт і предмет злочину: монографія. Дніпропетровськ: Юрид. акад. МВС; Ліра ЛТД, 2005. 252 с.
15. *Костенко О., Ландіна-Виговська А.* Поняття об'єкта злочину: дискусію варто продовжити. Право України. 2008. № 4. С. 101–105.
16. *Кривуля О.М., Куц В.М.* Чи можуть бути суспільні відносини об'єктом злочину? Вісник Національного університету внутрішніх справ. 1997. Вип. 2. С. 70–75.
17. *Орлов Ю.В.* Безпосередній об'єкт злочину незаконне знищення виборчої документації або документації референдуму. Юридична наука. 2015. № 1. С. 91–100.
18. *Трубников В.М.* Нове універсальне поняття об'єкта злочину. Наука і правоохорона. 2009. № 1–2. С. 85–89.
19. *Трубников В.М.* Новый взгляд на объект преступления. Право і безпека. 2001. Вип. 1. С. 81–88.
20. *Фесенко Є.В.* Об'єкт злочину під кутом зору теорії цінностей, а також опонентів цієї концепції. Адвокат. 2003. № 6. С. 9–12.
21. *Фесенко Є.* Синергетика не суперечить ціннісній теорії об'єкта злочину. Юридичний вісник України. Інформаційно-правовий банк. 2004. 7–13 лютого. № 6. С. 30–32.
22. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В.Я. Тацій (голова), В.І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1064 с.
23. *Бычкова А.М.* Уголовно-правовые меры противодействия наркопреступности: учебное пособие. Иркутск: Изд-во Байкал. гос. ун-та, 2018. 146 с.
24. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации для работников прокуратуры (постатейный). 2-е изд., исправленное, дополненное и переработанное / отв. ред. канд. юрид. наук В.В. Малиновский; науч. ред. проф. А.И. Чучаев. Москва: Контракт, 2015. 1136 с.
25. Научно-практический комментарий к Уголовному кодексу Республики Беларусь / Н.Ф. Ахраменка и др.; под. общ. ред. А.В. Баркова, В.М. Хомича. Минск: ГИУСТ БГУ, 2007. 1007 с.

REFERENCES

1. *Mytrofanov, I.I., Prytula, A.M., Streltsov, Y.L.* (2015) Zlochyny proty zdorovya naseleння, shcho porushuyut pravo na yakisne zabezpechennya likarskymy zasobamy. “Crimes against Public Health, Violating the Right to Quality Assurance of Medicinal Products”: monograph / editor Y.L. Streltsov. Odesa: Phoenix, 158 p. [in Ukrainian].
2. *Kokhanovskiy, V.P.* and others (2006) Filosofiya nauki v voprosakh i otvetakh. “Philosophy of Science in Questions and Answers”: manual for post-graduate students. Rostov-na-Donu: Phoenix. 352 p. [in Russian].
3. *Muzyka, A.A.* (1998) Vidpovidalnist za zlochyny u sferi obihu narkotychnykh zasobiv. “Responsibility for Crimes in the Area of Drug Trafficking”. Kyiv: Lohos, 324 p. [in Ukrainian].
4. *Muzyka, A.A., Lashchuk, Y.V.* (2011) Predmet zlochynu: teoretychni osnovy piznannya. “The Subject of Crime: Theoretical Foundations of Cognition”: monograph. Kyiv: PALIVODA A.V. 192 p. [in Ukrainian].
5. *Tatsiy, V.Y.* (2016) Obyekt i predmet zlochynu v kryminalnomu pravi. “The Object and Object of a Crime in Criminal Law”: monograph. Kharkiv: Right. 256 p. [in Ukrainian].
6. *Knyzhenko, O., Krynik, G.S.* (2015) Shchodo vnesku Vasylya Yakovycha Tatsiya u doslidzhennya obyektu zlochynu. “To the Issue of the Contribution of Vasily Yakovlevich Tatiy to the investigation of the Crime Object”. Theory and Practice of Jurisprudence issue 2 (8). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_2_22 (Date of Application: 20.09.2018) [in Ukrainian].
7. *Bilokoniev, V.* (1999) Chomu zlochyn zapodiyuye shkodu? Spirni pytannya kryminalnoho prava. “Why Is the Crime Harmful? Controversial Issues of Criminal Law”. Law and Business No 32. August 7. P. 14 [in Ukrainian].
8. *Bilokoniev, V.* (2003) Obyekt zlochynu z pozytsiyi systemnoho pidkhodu. “The Object of the Crime from the Standpoint of a Systematic Approach”. Legal Bulletin of Ukraine. Information and Legal Bank, October 18–24. No 42. P. 28–32 [in Ukrainian].
9. *Vitko, O.Y.* (2012) Ponyattya obyektu zlochynu. “The Concept of a Crime Object”. Legal Science No 2, 95–100 pp. [in Ukrainian].
10. *Havrysh, S.B.* (2002) Kryminalno-pravova okhorona dovkillya v Ukrayini: problemy teorii, zastosuvannya i rozvytku kryminalnoho zakonodavstva. “Criminal Law and Environmental Protection in Ukraine: Problems in the Theory, Application and Development of Criminal Legislation”. Kyiv: Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine. 636 p. [in Ukrainian].

11. *Hryshchuk, V.K.* (2010) Vybrani naukovi pratsi. "Selected Scientific Works". Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. P. 624–629 [in Ukrainian].
12. *Yemyelyanov, V.P.* (2009) Vyznachennya obyektu zlochynu u kryminalno-pravoviy nauki: dyskusiyi pytannya."Definition of the Object of a Crime in Criminal Science: Issues". Bulletin of Zaporizhia Law Institute of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs 2, 125–135 pp. [in Ukrainian].
13. *Korzhanskyi, M.Y.* (1999) Narysy uholovnoho prava. "Essays on Criminal Law". Kyiv: "Genesis " Ltd, 156–160 pp. [in Ukrainian].
14. *Korzhanskyi, M.Y.* (2005) Obyekt i predmet zlochynu. "Object and Subject of Crime": monograph. Dnipropetrovsk: Juridical Academy MIA, Lira Ltd. 252 p. [in Ukrainian].
15. *Kostenko, O., Landina-Vyhovska, A.* (2008) Ponyattya obyektu zlochynu: dyskusiyu varto prodovzhyty. "The Concept of the Object of Crime: the Discussion Should Be Continued. Law of Ukraine No 4, 101–105 pp. [in Ukrainian].
16. *Kryvulya, O.M., Kuts, V.M.* (1997) Chy mozhut buty suspilni vidnosyny obyektom zlochynu? "Can Public Relations be the Subject of a Crime?" Bulletin of the National University of Internal Affairs No 2, 70–75 pp. [in Ukrainian].
17. *Orlov, Y.V.* (2015) Bezposeredniy obyekt zlochynu nezakonne znyshchennya vyborchoyi dokumentatsiyi abo dokumentatsiyi referendumu. "Direct Object of a Crime is the Unlawful Destruction of Election Documents or Referendum Documentation". Legal Science 1, 91–100 [in Ukrainian].
18. *Trubnykov, V.M.* (2009) Nove universalne ponyattya obyektu zlochynu. "New Universal Concept of Crime Object". Nauka i Pravoohorona No 1–2, 85–89 pp. [in Ukrainian].
19. *Trubnikov, V.M.* (2001) Novyi vzglyad na obyekt prestupleniya."New Look at the Object of Crime". Right and Security 1, 81–88 [in Russian].
20. *Fesenko, Y.V.* (2003) Obyekt zlochynu pid kutom zoru teorii tsinnostey, a takozh oponentiv tsiyeyi kontseptsiyi. "The Object of Crime from the Point of View of view of the Theory of Values, as well as the Opponents of this Concept". Lawyer 6, 9–12 p. [in Ukrainian].
21. *Fesenko, Y.* Synerhetyka ne superechyt tsinnisniy teorii obyektu zlochynu. "Synergetics Does not Contradict the Value Theory of the Object of Crime". Legal Bulletin of Ukraine. Information and Legal Bank. February 7–13. No 6. P. 30–32 [in Ukrainian].
22. Velyka ukrayinska yurydychna entsyklopediya: u 20 t. T. 17: Kryminalne pravo. "The Great Ukrainian Law Encyclopedia": in 20 volumes. Vol. 17: Criminal Law / Editorial Board: V.Y. Tatsiy (Head), V.I. Borysov (Deputy Chief Editor) and others; National Academy of Legal Sciences of Ukraine; Institute of State and Law named after V.M. Koretsky; National Academy of Sciences of Ukraine; National Legal University named after Yaroslav the Wise. Kharkiv: Law, 2017. 1064 p. [in Ukrainian].
23. *Bychkova, A.M.* (2018) Ugolovno-pravovyye mery protivodeystviya narkoprestupnosti: uchebnoye posobiye. "Criminal Law Measures to Counter Drug Crime": training manual. Irkutsk. 146 p. [in Ukrainian].
24. Commentary to the Criminal Code of the Russian Federation for the Employees of the Prosecutor's Office (itemized). 2nd ed., revised, amended and revised /edit. V.V. Malinovskiy; scientific editor prof. A.I. Chuchaev. Moscow: Contract, 2015. 1136 p. [in Russian].
25. Scientific and Practical Commentary on the Criminal Code of the Republic of Belarus / N.F. Ahramenko and others; editors A.V. Barkov, V.M. Khomych. Minsk: GIUST BSU, 2007. 1007 p. [in Russian].

UDC 343.575(477)

V.V. Lisniak,
The Chair of Krynychansky Regional Court,
Dnipropetrovsk Region,
urban village Krynychky, Krynychansky District
of Dnipropetrovsk Region, Ukraine

**DIRECT OBJECT OF CRIME,
FORESEEN BY ART. 320 CC UKRAINE**

In the paper, on the basis of the use of philosophical categories of general, special and separate, the progress from the general object of the crime to the generic object of crimes in the sphere of circulation of drugs, and subsequently – to the direct object of violation of established rules of the circulation of drugs, psychotropic substances,

their analogues or precursors (Article 320 of the Criminal Code of Ukraine) is considered.

The author perceives the sociological approach to understanding the essence of the object of the crime, according to which the object of any crime is to recognize the social relations that are put under the protection of the criminal law. Among numerous theories of the general doctrine of the object of the crime, the theory of “the object of crime – social relations” is distinguished by the methodological grounds, as well as the developed system of views on the mechanism of causing damage to the object of criminal law protection. On the basis of above mentioned factors, the sociological approach to the object of the crime is in the best way of competing with other scientific approaches to the definition of the essence of the general object of crime.

In the study, there weren't identified fundamental scientific objections regarding the perception of the generic object of crime in the area of drug trafficking. In the domestic science of criminal law, there has been a consistent approach to this: the generic object of this homogeneous group of crimes is reasonably considered to be the health of the population, that is, social relations that provide an indefinite number of people with the opportunity and favorable conditions for staying in a living state, happy and healthy being.

The study confirmed the view expressed in the science of criminal law that the definition of the direct object of a crime is important for practice and rather difficult for the theory of the case, and also that errors in determining the object of the crime most often occur at the level of the direct object crime

The definition of the direct object of the crime, foreseen by Art. 320 of the Criminal Code of Ukraine, as established for the purpose of public health protection from the turnover of drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors are substantiated.

Scientific position, according to which the crime provided for in Part 1 of Art. 320 CC Ukraine (main composition) does not belong to two-object crimes, is formulated. At the same time, the crime provided for in Part 2 of Art. 320 CC Ukraine (qualified composition) may include an additional direct object which is optional, that is, present only if violations of the established rules caused the lack of appropriate means or substances in large quantities. Thus the thesis, widespread in the literature, that Part 1 of Art. 320 CC Ukraine provides for a two-object crime, is refuted.

Keywords: crime object, public relations, generic object, direct object, main direct object, additional direct object.

Отримано 21.11.2018